

Škodljivi pojavi v organizaciji trgovine

Poročila iz vseh krajev države pričajo, da izvajajo v mnogih krajih na inicijativno nekaterih trgovskih zbornicah nekakšno splošno reorganizacijo v trgovini. Mnogi so namreč tolmačili delj sprememb in dopolnil uredbe o trgovski dejavnosti tako, da je treba izvršiti splošno reorganizacijo trgovine, ker s to novo uredbo baje opuščamo »napačna« navedla stare uredbe, s tem, da — na nesrečo — uvajamo tudi potrošniške svete. Toda spremembe in dopolnila imajo, za razliko od prejšnje uredbe ta smoter, da omogočijo obstoj prodajalnic znatraj podjetij in bolj elastičen odnos med podjetjem in prodajalnimi, ki ne morajo imeti vedno toda lahko imajo status samostojne poslovalnice. Drugi in sicer glavni smisel sprememb pa je uvedba potrošniških svetov. Toda nekaj drugega pa je spet volja nekoga v zbornicah in ljudskih

odborih, ki jo podpira splošna psihoza proti trgovini. Poglejmo, kakšni so ti pojavi.

Zagrebski »Informator« sporoča 29. oktobra iz Prištine, da bodo v Kosovsko-metohijski oblasti na predlog trgovske zbornice reorganizirali trgovino tako, da bo podjetje imelo najmanj deset prodajalnic, a vsak okraj bo imel po eno podjetje na debelo, ker se samo tako lahko »omogoči družbena kontrola«. Dopisnik iz Zrenjanina zahteva v »Naši skupnosti« od 25. oktobra, ko govori o potrošniških svetih, naj se le-ti izvolijo prej, preden se opravi »reorganizacija« po načelih: ena vaška občina — eno podjetje, v mestu pa eno podjetje z nekoliko strokami. Iz lozniškega okraja nam tudi sporočajo, da tam pripravljajo »reorganizacijo« in nameravajo ustanoviti celo eno samo podjetje za bivši okraj, ker nobena poslovalnica ne more izpolniti pogojev samostojnosti, ki

jih predpisuje navodilo zveznega državnega sekretarja za narodno gospodarstvo (t. j. nima štirih neobhodnih samostojnih delovnih mest: poslovalnice, blagajnika, knjigovodje, prodajalca). Podobni pojavi so tudi v drugih okrajih države.

Uredba ni take »reorganizacije« niti priporočila, niti so te v njenem duhu. Tudi ni v njenem duhu omenjeno navodilo državnega sekretarja, ker predpisuje za vrsto naših krajev pretežke pogoje za obstoj samostojnih poslovalnic in bi ga bilo treba zato spremeniti.

V našem gospodarskem sistemu imamo tržišče za važen činitelj, ki vpliva na razvoj proizvodnje in prometa. Zato vsebujejo vsi naši predpisi vrsto ostrih odredb proti monopolizmu. Če bi pri nas, v pogojih blagovne proizvodnje, tržišče prenehalo delovati, bi se nujno razvil monopolizem, cene bi narajale, trgovsko pa tudi proizvodnjo osebje bi bilo destimulirano.

To bi privedlo do zoževanja obsega in asortimenta blaga na tržišču, kar bi mnogo bolj zadelo naše gospodarstvo, kakor pa pomanjkanje družbene kontrole zaradi česar baje teče ta »reorganizacija«. Zato ima ta dirka okrog »reorganizacije« trgovine izrazito birokratske tendence. To vidimo tudi iz »reorganizacije« v Zrenjaninu. Z organiziranjem potrošniških svetov odlašajo, toda hitijo z ustanavljanjem monopolističnih podjetij. Potrošniški svetje ne bodo imeli nikakršnega smisla in nobenega vpliva če jih bomo ustanovili pri centralah takih velikih podjetij. Ti morajo nujno biti pri prodajalni ali poslovalnici.

Namesto da bi se borba proti škodljivim pojavom v trgovini in za krepitev družbene kontrole razvijala tako, da bi še nadalje ostale samostojne prodajalne in da bi njihov odnos do podjetij urebili s pravili na temelju čim večje samostojnosti, pri njih pa organizirali potrošniške svete, smo priče ustanavljanja monopolističnih in zbirokratiziranih podjetij, ki bodo onemogočila ne samo potrošniške svete, temveč tudi razvoj trga. Najbolj čudna pa je pri tej »reorganizaciji« pasivnost državne uprave in njenih inšpekcij. Tej se ne zdi potrebno, da bi intervenirala proti takim pojavom ki nasprotujejo zakonu.

Dr. L. Gerškovič

Novosti iz znanosti in tehnike

Izkušnje iz naših rudnikov

Rudarski izvedenec H. G., ki je nedavno s skupino rudarskih strokovnjakov bival v naši državi v okviru tehnične pomoči, je na zadnjem posvetovanju z našimi strokovnjaki podal vrsto opazanj in koristnih nasvetov.

Na primer, v rudniku Banoviči bi lahko znatno povečali proizvodnjo in dosegli boljše izkorišča- nje strojev in časa, če bi izvršili nekatere organizacijske spremembe. Tako velik rudnik bi moral predvsem imeti nekoga, ki bi odgovarjal samo za neposredno organizacijo proizvodnje. Njemu bi

bili podrejeni nadzorniki (poslovo- vodje) v jamah, transportu in de- lavnici. Glavni nadzornik bi imel neposredno zvezo z direktorjem rudnika.

S tem bi, po mnenju tega strokovnjaka, rešili problem, ki ob- staja v vseh naših rudnikih. Bi- stvo problema je v tem, da inženirji in vodstvo posvečajo največ pozornosti planiranju in pisarni- škemu delu, med tem ko zanemar- jajo praktično organizacijo proiz- vodnje. Zato se pojavljajo na de- lovnih mestih problemi, ki odvze- majo rudniku čas in učinek.

Drugi glavni problem naših ru- dnikov je pomanjkanje dobro o- premljenih strojnih delavnic, ki bi imele potrebno število organizi- ranih letetiških ekip. Samo take e- kipe bi lahko odstranile težave, ki nastanejo, če se kakšen stroj pokvari. Vodja ekipe bi moral imeti avtoriteto pri operaterjih na ba- gerjih, vrtalnih in drugih strojih. Vodja delavnice mora biti sposo- ben močnejši mehanik, ki bi imel glede na brezhibnost strojev podobno vlogo, kakor jo ima glavni nadzornik za praktična dela v rudniku.

Omenjeni strokovnjak je pou- daril, da delavci v rudniku Kreka držijo rotacijske vrtalne stroje med delom v rokah. Za vrtanje z roko v globino enega metra je potrebno 12 do 15 minut, med- tem ko bi z električnim vrtalnim strojem to delo opravili v petih 20 sekundah.

V primeru, da ne bi mogli na- baviti električnih vrtalnih strojev, so predlagali nov način vrtanja, ki bi v vsaki rundi ob majhnem povečanju vrtanja dal 20 % več premoga. Po tem predlogu bi vr- tanine globoke do 1 metra zapi- rale krog, ki bi imel v sredini dve vrtalnici, po 2 metra globoki. Ko bi napolnili globlje vrtnice, bi jih zamašili z zamašili, ki so dvakrat večji od normalnih. Ko bi začeli vrtnine, bi morali najprej zažgati stenj globljih vrtnic.

Opazili so, da v rudniku Ba- noviči na dne v nem kopu ne upo- rabljajo vrtalnih strojev »Makar- ti«. S temi stroji lahko dosežemo v dveh do treh urah globino 20 metrov. Za to delo so potrebni posebni površinski vrtalni stroji, ki so znatno hitrejši.

V rudniku Kostolac so opazili eksplozivne polnirve, ki so bile napravljenе že julija, pa so se že strdile.

B. Kubovič

Vprašanja IN ODGOVORI!

Vprašanje: Zaposlen smpri kmetijski zadrugi kot prodajalec neprestano od leta 1947. Prejemam plačo 7.000 din na mesec. Ali imam po uredbi o povečanju plače, ki je bila objavljena letošnjega julija, pravi- co do povišanja za 500 dinarjev?

Odgovor: Delavci in usluž- benci, ki so zaposleni v zadrugah in zadrugah organizacijah, imajo pravico do poviša- nja plače po izrecni določbi 1. člena omenjene uredbe pod pogoji, ki jih določata 3. in 10. člen tj. da gre za stalno de- lovno razmerje rednega ali ho- norarnega uslužbenca (delav- ca), ki je zaposlen s polnim rednim delovnim časom.

Vprašanje: Uslužbenec naše zadruge je bil šest mesecev v preiskovalnem zaporu, potem pa obsojen. S prvim dnem pri- hodnjega meseca, ko je prišel v preiskovalni zapor, smo mu odpovedali službo, toda smo mu še naprej izplačevali tretji- no plače. Ali je delovno raz- merje prenehalo z dnem, ko je bil aretiran, ali z dnem, ko je bila izrečena obsodba in, ali mu še nadalje pripada tretjina plače?

Odgovor: V omenjenem pri- meru je prenehalo delovno razmerje neodvisno od dne, ko je uslužbenec nastopil preisko- valni zapor in od dne, ko je bila izrečena kazen. Če je za- druga dala svojevoljno je odpo- rved po 7. členu uredbe o na- domestilu delavcem in usluž- bencem gospodarskih organiza- cij za časa izostankov z dela, delovno razmerje prenehalo, ko je potekel ustrežajoči od- povedni rok. S potekom odpo- vednega roka preneha usluž- bencu (delavcu) tudi pravica do tretjine plače, ker od tega trenutka ni več v delovnem razmerju, pa tudi drugače ne pripada uslužbencu (de- lavcu) za časa prestajanja zaporne kazni ali strogega zapora nikakršna plača.

Vprašanje: Sindikalni svet je potrdil odpoved službe ženi, ki je bila v delovnem razmer-

ju. Na pritožbo je arbitražna to- odpoved razveljavila. Ali je pri- ponovni izdaji odpovedi isti ženi potrebno znova zahtevati soglasnost sindikata?

Odgovor: Dejstvo, da je za razveljavljeno odpoved že bi- lo izrečeno soglasje, nikakor ne more vplivati na obveznost podjetja, da znova zahteva so- glasnost sindikata. Se več, ni-

kakega protislovja ali nelogič- nosti ne bi bilo v tem, da na primer sindikat odbije svojo so- glasje na ponovno odpoved. To bo sindikat morda tudi storil, če so se spremenili pogoji življenja in dela te žene, ali pa če se je iz obrazložitve od- ložbe arbitraže prepričal, da ni bila v prvem primeru pravilno potrjena odpoved.

Ljudski odbori in družbeni plani za leto 1956

Izdelava okrajnih in občin- skih družbenih planov za leto 1956 je težavno in občutljivo delo. Ker je vloga lokalnih sa- mouprav spremenjena, bo tre- ba za prihodnje leto izdelati petkrat več planov kakor letos in prejšnja leta, čeprav je šte- vilno družbeno teritorialnih enot mnogo manjše kakor po- prej. Prej so po pravilu imeli svoj plane tudi občine, ker je vprašanje ureditve odnosov med ljudskimi odbori in go- spodarskimi organizacijami, skrb za družbeni standard, sa- mostojnost v finansiranju in vrsta drugih ne samo gospo- darskih funkcij prešlo na ljud- ske odbore občin. Že samo dejstvo, da je število planov, ki jih je treba sprejeti, mnogo večje kakor prejšnja leta, do- kazuje, da bo njihova izdelava predstavljala težavno in obsež- no delo.

Po drugi strani pa so za iz- delavo družbenih planov za prihodnje leto posebno po- membne spremembe v gospo- darskem sistemu in sklepi o bodoči ekonomski politiki, ki so bili sprejeti na posvetova- nju pri tovarišu Titu. Dejansko je najvažnejša naloga okrajnih in občinskih zavodov oziroma birojev za plan ta, da pripravi- jo izdelavo družbenih planov, ki bodo na liniji teh sklepov in sprememb v gospodarskem si- stemu. Razume se, da bodo

zvezni organi izdelali v ta na- men ustrezna navodila, kljub temu pa je potrebno, da zavodi za plan spremljajo diskusijo in predloge o spremembah v go- spodarskem sistemu, kakor tu- di izdelavo načrta zveznega družbenega plana. V zvezi s temi nalogami se postavlja problem kako omogočiti njho- vo izvajanje. Ker ni dovolj strokovnega osebja, niso mogli v vseh občinah organizirati službe gospodarskega planira- nja. Za leto 1956 ni mogoče za- gotoviti, da bi bilo težišče dela pri izdelavi plana v občini, za- to morajo okrajni organi go- spodarskega planiranja vzeti to na sebe. No, ne glede na to pa je treba pri določanju pla- nov zagotoviti, da bodo druž- benih plani okrajev reševali sa- mo tiste gospodarske proble- me, ki predstavljajo splošno korist za vso skupnost komun- ali za teritorij okraja, med- tem ko je treba vso ostalo problematiko reševati v planih občin.

Ker je zbiranje gospodarske dokumentacije za nova področ- ja okrajev in pa rekonstrukci- ja njihovih družbenih planov večinoma že končana, morajo službe gospodarskega planira- nja ljudskih odborov čim prej izdelati prognozo izpolnitve re- konstruiranih planov do kon- ca leta, ker brez tega se ni mogoče lotiti izdelave načrta

planov za leto 1956. Za izdelavo načrta plana za leto 1956 in za njegovo dokumentacijo (elementi družbenega proizvo- da, bilance sredstev in njihova razdelitev itd) je treba razen tega opraviti vrsto predhod- nih analiz, brez katerih ni mo- goče spoznati gospodarskega položaja okraja, pa zato tudi ne izdelati načrta plana. Pri tem mislimo na analizo začeti- tov, toda nedokončanih objek- tov, analizo možnosti za preo- rientacijo proizvodnje v smeri široke potrošnje, analizo re- konstrukcij raznih objektov, obstoječih obveznosti posojil, garancij itd.

Vsi ti posli pomenijo neob- hodne priprave za izdelavo družbenega plana okraja ali občine, pa morajo zato ljudski odbori poiskati, da bi jih čim- prej dokončali. Čeprav imajo okrajni zavodi za plan v ana- liziranju gospodarskih proble- mov svojega področja še vrsto drugih nalog kakor tudi za bo- dočo izdelavo perspektivnih programov, vendar je njihova osnovna naloga da opravijo omenjena pripravljala dela za izdelavo načrta družbenega plana. Republiški zavodi za plan morajo pri opravljanju teh poslov nuditi okrajnim in občinskim organom gospo- darskega planiranja veliko stro- kovno in inštruktorsko pomoč.

B. Kubovič